

## Bloque 1. Tema 1.

### *A nova monarquía dos Reis Católicos (unión dinástica, reorganización político-administrativa)*

Os Reis Católicos, Isabel I de Castela e Fernando II de Aragón, ambos da dinastía Trastámara, acadaron o trono de Castela en 1474 tras a **vitoria na guerra civil sobre Juana “a Beltranexa”**, filla do irmán de Isabel e anterior rei de Castela, Enrique IV. Juana fora apoiada polo monarca portugués Afonso V e polo rei de Francia, ademáis de membros da alta nobreza, que temían unha monarquía forte e autoritaria. Pola súa banda, Isabel foi apoiada polo rei de Aragón, Juan II (pai do seu marido, Fernando), pola pequena nobreza e pola oligarquía das cidades. A derrota dos partidarios de Juana na batalla de Toro marcou o desenlace da guerra civil, e a renuncia definitiva dos dereitos sucesorios de Juana ratificaríase no Tratado de Alcáçovas, en 1479.

Ese mesmo ano Fernando herda o trono da Coroa de Aragón, **quedando ambas Coroas gobernadas polos mesmos monarcas. Consolidábase así unha unión dinástica, non unha unión política.** No documento denominado Concordia de Segovia (1475) os consortes pactaron que ambos o dous conservarían o seu poder en cada territorio (Isabel temía que Fernando pretendere, por ser varón, ser declarado único herdeiro lexítimo das dúas Coroas). Esta unión de Castela e Aragón era, polo tanto, de tipo dinástico, e non implicaba unha unión política de ambos reinos. **Tiñan en común as persoas dos reis que os gobernaban conxuntamente, pero cada reino conservaba a súa independencia política.**

Os Reis Católicos acometeron unha **profunda reforma administrativa e política** pola que son considerados os monarcas que inician a transición do Medievo á Modernidade. Estas reformas estaban orientadas a **fortalecer o poder real fronte ao da nobreza**, apoiándose nas cidades, consolidando así o establecemento dunha **monarquía autoritaria**.

Sen embargo, malia a consolidación do poder real, mantivéronse as institucións propias de cada reino e as súas particularidades xurídicas, como a lexislación foral. Todas estas reformas foron moito máis significativas en Castela que en Aragón.

Cada Coroa mantiña as súas propias **Cortes**, que non constituían unha institución común a todos os reinos. Nestas Cortes, convocadas cada vez con menor frecuencia polos Reis Católicos, reuníanse os estamentos privilexiados e os representantes das cidades para tratar asuntos políticos e, especialmente, para aprobar impostos e conceder servizos aos monarcas.

Para o goberno dos territorios e os asuntos do reino foi gañando importancia o **Consello Real ou Consello de Castela**. Este Consello era un órgano consultivo fundamental que os Reis Católicos reorganizaron e reforzaron, sobre todo, aumentando o papel dos letrados e diminuindo nel o peso da alta nobreza.

As decisións dos monarcas eran executadas polos diferentes **Consellos**, dos que había dous tipos: os territoriais (o de Castela e o de Aragón) e os temáticos (Facenda, Santa Inquisición...). O **Consello de Facenda** foi creado para mellorar os ingresos e así poder desenvolver un exército e unha burocracia reais. Os monarcas obtiñan os seus ingresos do quinto real do comercio americano, dos impostos a mudéxares e xudeus, das rendas derivadas das ordes militares e das rendas eclesiásticas derivadas do Padroado Rexio e da Bula da Cruzada existente pola loita contra o Islam. O papa Alejandro VI entregoulle o “Maestrazgo” das ordes militares a Fernando, o que supuxo unha forte inxección económica e o aumento do seu poder territorial.

Creouse un sistema xudicial centralizado, tribunais reais de apelación (as **Chancelerías**, con sedes en Valladolid e Granada) e as **Audiencias**, que eran un nivel superior para impartir xustiza por riba do sistema xudicial feudal desempeñado polos señores nos seus territorios.

Tamén se consolidou a figura do **correxidor** como representante do poder real no goberno das cidades de reguengo en Castela, con funcións xudiciais e policiais. Para garantir a orde pública e pacificar o mundo rural creouse a **Santa Irmandade**, un corpo policial sufragado polas cidades que serviu, ademáis, de control real para someter á nobreza díscola.

Os Reis Católicos buscaron a **unidade relixiosa** dos seus reinos, especialmente tras a conquista do Reino Nazarí de Granada, último reducto musulmán peninsular, no ano 1492. Esta unidade relixiosa afianzouse ese mesmo ano co decreto de expulsión dos xudeus, iniciando así a cuestión dos cristiáns vellos e novos e dos conversos. Para velar pola catolicidade dos seus reinos, os reis crearon o **tribunal da Santa Inquisición**, que funcionou como instrumento de control relixioso, social e político ao servizo da monarquía.